

Tworzowska, Magdalena

Piemonckie impresje. Doświadczenia z podróży służbowej do Turynu (Włochy)

Kronika Zamkowa 1-2 (55-56), 235-240

2008

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Magdalena Tworzowska

PIEMONCKIE IMPRESJE. DOŚWIADCZENIA Z PODRÓŻY SŁUŻBOWEJ DO TURYNU (WŁOCHY)

Wyjazd służbowy jest zawsze doskonałą okazją do ciekawych obserwacji i konfrontacji własnych doświadczeń z osiągnięciami i doświadczeniami kolegów z innych muzeów. W okresie od 19 do 23 maja 2008 r. przebywałam w Turynie, gdzie mogłam się zapoznać z pracą Działów Oświatowych (Sezione Didattica) dwóch tamtejszych muzeów: Palazzo Madama (Muzeum Sztuki Dawnej) i Palazzo Bricherasio.

Turyń kojarzy się wszystkim z fabryką Fiata i przemysłem motoryzacyjnym, jednakże stolica Piemontu posiada również wiele zabytków i atrakcji turystycznych.

Założona przez Rzymian w III w. p.n.e., w XVI stała się siedzibą jednej z najstarszych rodzin panujących w Europie - dynastii sabaudzkiej. Mój pierwszy cel - Palazzo Madama - zawiera w sobie całą historię miasta: na początku był rzymską bramą, przebudowany w średniowieczu na fortecę-rezydencję lokalnych książąt, w końcu XVII w. przybrał formę okazałej barokowej rezydencji, należącej do rodziny sabaudzkiej. Dlatego jego zbiory obejmują sztukę rzymską, gotycką, renesansową i barokową. Jest nawet miejsce na czasowe prezentacje współczesnej sztuki i designu.

Dział Oświatowy muzeum, złożony z dwóch stałych pracowników, ma bogatą i różnorodną ofertę edukacyjną, skierowaną do różnego typu szkół i dzieci w różnym wieku. Zajęcia dydaktyczne odbywają się na ekspozycji muzealnej oraz w pracowni usytuowanej obok i wyposażonej w niezbędne dla działań plastycznych materiały, które dzieci otrzymują gratis. Uczniowie pracują albo pod opieką pracowników działu lub ich współpracowników, albo pod opieką nauczycieli, dla których dział organizuje specjalne kursy, np. poprzedzające czasowe wystawy. Mają do dyspozycji dużą ilość przygotowanych przez pracowników Działu Oświatowego bezpłatnych książeczek i zeszytów edukacyjnych, które wymagają od nich uważnego oglądania ekspozycji, często skupienia się na szczegółach, kojarzenia nowych informacji z posiadaną już wiedzą, podstawowych umiejętności manualnych, takich jak wycinanie, klejenie, kolorowanie. Dla

dzieci przychodzących do muzeum w towarzystwie rodziców przygotowywane są zeszyty z reprodukcjami wybranych obiektów muzealnych i quizami tematycznymi - np. w okresie zimowym mają one za cel poszukiwanie dzieł sztuki związanych z życiem Jezusa - które po wypełnieniu zwracane są przy wyjściu w zamian za drobne upominki. Istnieje również specjalna oferta skierowana do dorosłych zwiedzających, dla których w soboty i niedziele przewidziane jest poznawanie arcydzieł z kolekcji muzeum w ramach programu *Osiemnaście wieków sztuki*. Raz w miesiącu z kolei organizowane są spotkania z wybranym dziełem w towarzystwie historyka sztuki i konserwatora. Ciekawą inicjatywą jest zwiedzanie ekspozycji według określonego klucza, np. proveniencji obiektu. W ten sposób dzięki otrzymywanym materiałom informacyjnym o charakterze edukacyjnym zwiedzający sami mogą odkrywać dzieła sztuki (obrazy, rzeźby, meble) pochodzące z rejonów, z których się wywodzą, co wpływa na ich poczucie dumy i przywiązania do swojego miejsca zamieszkania.

Odrębną inicjatywą są tzw. *notti bianche dei Musei* (popularne coraz bardziej i u nas „białe noce w muzeach”), podczas których publiczność zwiedza muzeum za darmo w godz. od 20.00 do północy.

Dla indywidualnych zwiedzających w każdej sali zainstalowane są proste w obsłudze stanowiska komputerowe z ekranami dotykowymi, umożliwiające pogłębienie wiedzy, w językach włoskim i angielskim (dla cudzoziemców), na temat niektórych eksponowanych dzieł sztuki. Istnieje również punkt informacyjny, gdzie w bazie danych można znaleźć informacje o wszystkich obiektach znajdujących się w zbiorach muzeum. Tradycjonalistom pozostają, usytuowane przy wyjściu, księgarnia i sklep muzealny, w których obok publikacji nt. historii i zbiorów muzeum oraz gadżetów znajduje się ogromna ilość książek i albumów o sztuce - przede wszystkim Turynu i Piemontu. Niewątpliwą atrakcją są

2. Materiały edukacyjne przygotowane przez Dział Oświatowy Palazzo Madama w Turynie. Fot. M. Tworzowska

3. Pracownia plastyczna w Palazzo Madama. Fot. M. Tworzowska

także tzw. werandy Juvarry (słynny architekt piemoncki, twórca monumentalnej barokowej klatki schodowej w Palazzo Madama), w których zorganizowano miejsca do odpoczynku i lektury wyłożonych tam publikacji dotyczących muzeum oraz stylową kawiarnię, w której można spróbować specjalności piemonckich, takich jak Bicerin (napój z kawy, czekolady i bitej śmietany) czy słynnych czekoladek orzechowych Gianduiotti.

Głównym celem mojej podróży służbowej była wystawa *Canaletto e Bellotto. L'Arte della veduta* (Canaletto i Bellotto. Sztuka veduty), zorganizowana przez Palazzo Bricherasio, i towarzyszący jej program edukacyjny. Sezione Didattica istnieje tam od 1996 r. i powstało w celu otwarcia przestrzeni muzealnej na młodych ludzi, rozbudzenia ich naturalnej ekspresji i rozwinięcia w nich różnych form aktywności plastycznej poprzez bezpośredni kontakt ze sztuką. Specyfiką działalności Palazzo Bricherasio, należącego

do Fundacji promującej dziedzictwo artystyczne i kulturalne, jest organizacja dużych wystaw czasowych, prezentujących zarówno sztukę dawną, jak i współczesną, oraz spotkań, debat publicznych, koncertów itp. Dlatego też zajęcia edukacyjne są przygotowywane w odniesieniu do konkretnej wystawy i adresowane do uczniów wszystkich typów szkół, włącznie z przedszkolami, do rodzin, grup turystycznych, a także nauczycieli.

To, co pozytywnie wyróżnia ofertę edukacyjną, to proponowany cykl trzech dwugodzinnych spotkań: poprzedzające i przygotowujące wizytę na wystawie zajęcia w szkole, następnie spotkanie w muzeum, czyli bezpośredni kontakt z dziełem sztuki, i wreszcie wizyta pracownika Działu Oświatowego w szkole, gdzie poprzez zabawę i działania własne w różnych materiałach i technikach dzieci odkrywają w sposób kreatywny język sztuki. Oczywiście organizowane są również zajęcia w muzeum, podczas których

4. Materiały edukacyjne wykorzystywane w Palazzo Bricherasio. Fot. M. Tworzowska

uczniowie wykorzystują przygotowane dla nich książeczki edukacyjne z wybranymi dziełami sztuki, dające okazję do zabawy, odkrywania, obserwacji, interpretacji własnej.

Uczestnicząc we wszystkich typach zajęć, mogłam się przekonać, że odbywają się one przy pełnym poparciu dyrekcji szkół, nauczycieli i rodziców godzących się na udział swych dzieci w zajęciach w muzeum, które nie są przewidziane w ścisłym programie nauczania, ale umożliwiają im odkrywanie świata sztuki i kultury poprzez bezpośredni kontakt z dziełem sztuki oraz rozwój naturalnej kreatywności i nieograniczonej fantazji. Nauczyciele traktujący pracę w muzeum jako rozszerzenie możliwości nauczania interdyscyplinarnego uczestniczą w kursach organizowanych przez dział i miejscowe władze oświatowe, których celem jest nie tylko przygotowanie do aktywnego odbioru wystaw czasowych, ale i wykorzystanie sztuki w procesie dydaktycznym.

Fundacja Palazzo Bricherasio w 2001 r. powołała Consorzio Teseo, zajmujące się organizacją profesjonalnych kursów muzealnych finansowanych ze środków publicznych i funduszy europejskich z zakresu projektowania, organizowania, promocji wydarzeń kulturalnych, waloryzacji historycznej i kulturalnej terytorium. Biorą w nich udział pracownicy sektora kultury i osoby pozostające bez pracy. Ta inicjatywa świadczy, że muzeum włącza się aktywnie w działalność społecznie użyteczną na rzecz środowiska, w którym funkcjonuje.

Obydwa muzea współpracują ponadto z innymi lokalnymi instytucjami kulturalnymi i naukowymi, jak Teatro Reggio, wydział matematyki miejscowego uniwersytetu czy Szpital Dziecięcy im. Królowej Małgorzaty Sabaudzkiej.

Porównania z pracą Działu Oświatowego Zamku nasuwają się same. Muzea turyńskie przyjmują znacznie mniej uczniów niż Zamek, ale praca z każdą grupą

jest dłuższa w czasie i bardziej pogłębiona, co umożliwia relację emocjonalną między uczniem a dziełem sztuki i lepiej przygotowuje go do odbioru kultury w wieku dojrzałym. Szczególny nacisk prowadzący kładą na aktywność dzieci, które podczas zajęć stają się małymi malarzami, rzeźbiarzami, scenografami i kostiumologami, stylistami, aktorami, architektami, opowiadaczami historii zaangażowanymi intelektualnie i emocjonalnie. Eksperymentują z różnymi technikami i materiałami: temperą, farbami

olejnymi, akwarelami, pastelami, węglem, drewnem, tkaniną, sznurkiem, papierem itp. Przyjemnie jest obserwować zadowolone twarze dzieci, z zaangażowaniem i naturalnym wdziękiem wykonujące polecenia nauczycieli i edukatorów, którzy wprowadzając najmłodszych w bogactwo dziedzictwa kulturalnego swojego miasta, regionu i kraju, przygotowują ich w ten sposób do świadomego uczestnictwa w kulturze, co jest przecież podstawową funkcją każdego muzeum.